

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2000/22

Karar Sayısı : 2000/7

Karar Günü : 11.4.2000

R.G. Tarih-Sayı :22.07.2000-24117

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 2.7.1964 günlü, 492 sayılı "Harçlar Kanunu"nun 2. maddesinin ikinci fıkrası ile 12. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Hukuk ve ticaret mahkemelerinde ..." ibaresinin Anayasa'nın 10. ve 141. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I-İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Mustafa YAKUPOĞLU, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY ve Tülay TUĞCU'nun katılmalarıyla 11.4.2000 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dava dosyası ve ekleri, ilk inceleme raporu, iptali istenen Yasa kuralları, dayanan Anayasa kurallarıyla, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler bakmakta oldukları davada uygulayacakları yasa ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için; elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvurulmasına yol açan olayda, Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan kamu davasının ilk oturumunda "Duruşmadan haberi olmasına rağmen gelmeyen sanıkların ... celse harcı ile cezalandırılmalarına" dair verilen ara kararının, sanıklar vekilinin itirazını inceleyen Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nce kaldırılması üzerine, Bursa 5. Asliye Ceza Mahkemesi; 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasında, mahkeme ayrımı yapılmaksızın yargı harcı alınacağı hükme bağlanmasına rağmen, maddenin ikinci fıkrasında "ceza mahkemelerinde şahsî hukuka ait hakların hüküm altına alınması halinde de, celse harçları hariç olmak üzere (1) sayılı tarifeye göre harç alınır" hükmü ile istisna getirildiğini, celse harcını tarif eden "Hukuk ve ticaret mahkemelerinde" ibaresi ile başlayan Harçlar Kanunu'nun 12. maddesinin, hukuk mahkemelerinde adaleti hızlandırıp, ceza mahkemelerinde engelleyici düzenleme getirdiğini kabul etmenin mümkün olmadığı, şahsî hakların hüküm altına alındığı hukuk mahkemelerinde süratin engellenmesinin

cezalandırılması karşısında, kamuyu ilgilendiren ceza davalarında bu düzenlemenin tersinin düşünülmesinin hukuk mantığıyla açıklanamayacağı gerekçeleriyle, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrası ile 12. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Hukuk ve ticaret mahkemelerinde" ibaresinin, Anayasa'nın 10. ve 141. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun iptali istenilen kurallarının, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu ceza davasında uygulanacak kural niteliğinde olup olmadığının saptanması gerekmektedir.

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasında, "Yargı işlemlerinden bu kanuna bağlı (1) sayılı tarifede yazılı olanları, yargı harçlarına tabidir." kuralı yer almaktadır. Bu kurala göre, (1) sayılı tarifede yazılı bulunmayan yargı işlemleri harç konusu dışında kalmaktadır.

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrasında, "Ceza mahkemelerinde şahsi hukuka ait hakların hüküm altına alınması halinde de, celse harçları hariç olmak üzere, (1) sayılı tarifeye göre harç alınır." 12. maddesinin birinci fıkrasında ise, "Hukuk ve ticaret mahkemelerinde celse harcı, muhakeme tarafların talep ve muvafakatleri üzerine talik edilmiş ise taraflardan ve evvelce yapılması mümkün olan bir işlemin yapılmamış olmasından dolayı talik edilmişse, talike sebebiyet veren taraftan alınır." denilmektedir.

Bu kurallara göre, ceza davaları harca tabi değildir. Ancak ceza mahkemelerinde maddî ve/veya manevî tazminata ilişkin olarak şahsi hak istemiyle davaya müdahil olunması ve şahsi hakkın da hüküm altına alınması halinde; bunlar hukuk mahkemelerinde görülen davalardan içerikleri itibarıyla farklı olmadıklarından, bu tür davalarda "celse harçları hariç" olmak üzere (1) sayılı tarifeye göre nispi harç alınır.

Celse harçları, hukuk ve ticaret davalarıyla, idarî davalarda taraflar veya vekilleri tarafından ertelenmelerine sebebiyet verilen celselerden alınan bir harçtır. Harçlar Kanunu'nun celse harçlarına ilişkin kurallarının ceza davalarında uygulanmasına olanak yoktur.

Açıklanan nedenlerle, Mahkemede bakılmakta olduğu davada, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrası ile 12. maddesinin birinci fıkrası uygulanacak kural olmadığından, Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle başvurunun reddi gerekir.

Samia AKBULUT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüşti SÖNMEZ ve Tülay TUĞCU bu gerekçeye katılmamışlardır.

II- SONUÇ

2.7.1964 günlü, 492 sayılı "Harçlar Kanunu"nun 2. maddesinin ikinci fıkrası ile 12. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Hukuk ve ticaret mahkemelerinde..." ibaresi, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin davada uygulayacağı kurallar olmadığından, bunlara ilişkin itirazın mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, 11.4.2000 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili

Üye

Üye

Haşim KILIÇ

Samia AKBULUT

Yalçın ACARGÜN

Üye

Üye

Üye

Sacit ADALI

Ali HÜNER

Mustafa YAKUPOĞLU

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Mahir Can ILICAK

Rüştü SÖNMEZ

Üye

Üye

Ertuğrul ERSOY

Tülay TUĞCU

DEĞİŞİKOY GEREKÇESİ

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin "ceza mahkemelerinde şahsi hukuka ait hakların hüküm altına alınması halinde de celse harçları hariç olmak üzere (1) sayılı tarifeye göre harç alınır" biçimindeki ikinci fıkrası ile 12. maddesinin hukuk ve ticaret mahkemelerinde celse harcının alınmasını düzenleyen ilk fıkrasındaki "hukuk ve ticaret mahkemelerinde" sözcüklerinin iptalini istemektedir.

Dava konusu olayda, Asliye Ceza Mahkemesi, 3.2.2000 günlü celsede, duruşmadan haberdar olmalarına karşın gelmeyen sanıkları celse harcı ile cezalandırıp ihzaren celplerine

karar vermiştir. Sanıklar vekilinin bu karara itirazını inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, itirazı kabul ederek Asliye Ceza Mahkemesi'nin celse harcı alınmasına ilişkin kararını kaldırmıştır. Bu kararın kaldırılmasından sonra davaya bakan mahkeme, itiraz konusu fıkra ve sözcüklerin iptali için başvurmuştur. Ancak bu kurallar daha önce uygulanıp konuyla ilgili karar verildiğinden mahkemenin celse harçlarına ilişkin kuralları başvuru konusu yapabilmesi için sanıkların, haberdar edildikleri halde gelmedikleri yeni bir durumun ortaya çıkması gerekmektedir.

Bu nedenle, itiraz konusu kuralların Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verildiği tarihte uygulanma olanağı bulunmadığından, Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle başvurunun reddi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne gerekçesi yönünden katılmıyoruz.

Üye

Samia AKBULUT

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mahir Can ILICAK

Üye

Rüştü SÖNMEZ

Üye

Tülay TUĞCU